

В. О. Гавриленко, В. В. Пасенко, Я. В. Павелко

ПРОБЛЕМИ ТА ПІДХОДИ ДО ВИЗНАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТОКЕНІВ І ФЛЕШ-НАКОПИЧУВАЧІВ

У статті розглянуто основні проблеми та підходи до визнання в бухгалтерському обліку токена (КЕП) у сучасних умовах. Досліджено тлумачення малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) і малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП) у нормативно-правовій базі України. Подано основні критерії поділу малоцінних засобів на МШП та МНМА й обґрунтовано необхідність вдосконалення законодавчо-нормативної бази з обліку МШП.

Ключові слова: активи, кваліфікований електронний підпис, малоцінні необоротні матеріальні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети, токен, флешка.

Постановка проблеми. Не є секретом той факт, що Україна готується до підписання угоди з Євросоюзом (далі – ЄС) про взаємне визнання системи електронних довірчих послуг, а для цього необхідно адаптувати компоненти української системи електронної довіри відповідно до вимог ЄС. Підписання угоди зробить можливим взаємне визнання електронних довірчих служб. Для цього розроблено Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р. № 2155-VIII (далі – Закон 2155), в якому йдеться про захист особистого ключа КЕП [11]. Це має велике значення, а ще дасть можливість здійснювати транскордонні транзакції з використанням КЕП, адже документи, які видані в Україні та підписані КЕП, будуть визнаватися в ЄС.

Токен – це флешка-носій кваліфікованого електронного підпису, це Flash-пам'ять з різними варіантами виконання (смарт-картка, Mobile ID, хмарне сховище), проте зазвичай використовується USB-пристрій, а на рівні законодавства токени входять до такого поняття, як захищений носій кваліфікованого електронного підпису (далі – КЕП).

Законом 2155 було введено обов'язкове використання КЕП, зокрема для органів державної влади, підприємств державної форми власності, нотаріусів та держреєстраторів. Крім того, КЕП на захищених носіях став обов'язковим для підписання податкової звітності, податкових накладних, акцизних накладних, роботи через електронний кабінет, проведення держзакупівель тощо.

Питання обліку токенів (КЕП) і флеш-накопичувачів (далі – флешка) потребує додаткового вивчення, адже необхідно визначитися, що саме ми придбали: малоцінні необоротні матеріальні активи (далі – МНМА) чи малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання обліку операцій з МНМА та МШП стали об'єктом дослідження таких вчених, як: В. М. Шваб [12], І. О. Крюкова, Т. Г. Китайчук [1], Р. Р. Шумило, П. О. Куцик [4], В. Онищенко [7], Г. С. Кесарчук [3], М. В. Машика та інших провідних вчених і економістів. Для облікових цілей проблемні питання визначення сутності МНМА та МШП вивчали такі вчені, як Н. В. Чабанов, М. С. Пушкар, В. М. Диба, Н. М. Ткаченко, В. В. Сопко та інші. Вивчення наукових праць провідних українських та зарубіжних дослідників свідчить про те, що й на сьогодні усе ще тривають дискусії, пов'язані з вирішенням окремих аспектів стосовно визнання та обліку малоцінних необоротних матеріальних активів і малоцінних та швидкозношуваних предметів, відсутній єдиний підхід щодо розмежування цих активів, тому ці питання потребують подальших досліджень.

Метою статті є дослідження й обґрунтування проблем при визнанні в бухгалтерському обліку токена (КЕП) як МНМА чи як МШП, а також виявлення основних пріоритетних напрямів їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключовою складовою матеріально-технічної бази будь-якого підприємства є активи: основні засоби, капітальні інвестиції, інші необоротні матеріальні активи, запаси, без яких неможливо обійтись.

Як раніше, так і сьогодні бухгалтери стикаються з проблемою розмежування активів на МНМА та МШП, особливо коли йдеться про флешку, адже керуються правилом «очікуваний термін використання». Тому хтось може очікувати, що термін становитиме місяць, два, ... рік, а інший – що більше ніж рік. Відповідно обліковують по-різному: одні на 112-му рахунку «Малоцінні необоротні матеріальні активи», інші – на 22-му рахунку «Малоцінні і швидкозношувані предмети». Це не було

помилкою при перевірці контролюючих органів, але дещо змінилось. Змінився підхід до визначення та відображенні в бухгалтерському обліку таких предметів, як флешка та токен (КЕП), адже в них є спільні та відмінні характеристики (таблиця 1).

Таблиця 1. Спільні та відмінні характеристики токена (КЕП) та флешки

	ФЛЕШКА	ТОКЕН (КЕП)
Визначення	це носій інформації, що використовує флеш-пам'ять для збереження даних та підключається до комп'ютера чи іншого пристрою через USB-порт	(захищений носій ключової інформації) – компактний пристрій у вигляді USB-флешки. Захищений носій ключової інформації являє собою пристрій, призначений для безпечного зберігання ключів КЕП, оскільки на ньому зберігається інформація про електронний підпис
Що собою являє	USB-флеш-накопичувач, флешка	USB-пристрій, зовні схожий на флешку
Підтримує перезаписування	+	+
Розмір	близько 5 см (є більші, менші)	
Копіювання, збереження файлів	так	ні (але є винятки)
Об'єм пам'яті	від 1 Гб	від 36 Кб
Вартість, грн.	від 100	від 700
Основне призначення	зберігання й перенесення файлів та обмін ними, резервне копіювання, завантаження операційних систем тощо.	для забезпечення інформаційної безпеки користувача, віддаленого доступу до інформації та використовується для ідентифікації його власника
Відмінність	застосування флешки, на яку встановлено пароль, не відповідає законодавчим вимогам для збереження ключової інформації, адже після введення пароля всі дані на ній стають доступними. Тому флешка не може бути використана для зберігання ключів КЕП замість захищених носіїв	ключ КЕП генерується в пам'яті токена і ніколи його не покидає, підписання документа відбувається всередині токена
Причини несправностей	механічні пошкодження, намокання, електростатичні розряди, перегрів, розхитування деталей, порушення файлової структури внаслідок некоректного використання або зношення, вигин, тріщини тощо	
Вигляд		

Джерело: розроблено авторами на підставі аналітичних даних

Як бачимо, флешка та токен (КЕП) мають багато подібного, тому потрібно звернутися до нормативно-правової бази бухгалтерського обліку.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» до складу групи «Інші необоротні матеріальні активи» віднесено «Малоцінні необоротні матеріальні активи» [2, 9]. При цьому основним класифікаційним принципом для включення активу до складу основних засобів є строк використання такого активу [2]. Тобто МНМА – це предмети, строк експлуатації яких – понад один рік, а вартість за одиницю не перевищує вартісного критерію, встановленого обліковою політикою підприємства.

МШП – це особливий вид запасів, що використовуються не більше, ніж один рік або протягом операційного циклу, якщо він перевищує один рік (відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»). Тому МШП визнаються активом, якщо є імовірність, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена [2, 10].

Погоджуємося з думкою В. М. Шваба, який у своїй праці вказує на те, що «... при розмежуванні засобів праці між основними засобами і малоцінними необоротними матеріальними активами з однієї сторони, і малоцінними та швидкозношуваними предметами з іншої, слід застосовувати єдиний критерій – строк експлуатації об'єктів. Вартісну ознаку можна встановлювати тільки для розмежування предметів між основними засобами і малоцінними необоротними матеріальними активами. При цьому віднесення засобів праці до малоцінних необоротних матеріальних активів необхідно законодавчо обмежити певним строком експлуатації цих об'єктів» [12].

Тобто, щоб остаточно визначитися з питаннями, пов'язаними з придбанням та обліком токена (КЕП) щодо того, на який рахунок віднести, необхідно:

- 1) по-перше, відповісти на питання – який термін використання ми очікуємо для цього об'єкта, а не скільки він взагалі потенційно фізично може прослужити;
- 2) по-друге, відповісти – чи може він використовуватися багаторазово без зміни своєї матеріальної форми.

Оскільки вартість об'єкта у визнанні МШП не відіграє ролі, а головне для МШП – очікуваний строк використання менше року та здатність зберігати в ході використання фізичну форму, тоді стає зрозумілим, що й куди віднести (таблиця 2).

Таблиця 2. Порівняння МНМА та МШП при придбанні

Порівнюємо	ТОКЕН, USB-пристрій з кваліфікованим електронним підписом (КЕП), флешка	
	МНМА чи МШП?	
	МНМА	МШП
Строк використання	більший за рік	менший за рік
Незмінність форми, багаторазовість використання	так	
Ще приклади	лампа в люстру, калькулятор та флеш-пам'ять (під питанням), респіратор, свердла, пилка, офісна ручка, безконтактний термометр...	лампа в люстру (світлодіодні, ультрафіолетові лампи, в яких гарантія 2–3 роки), калькулятор та флеш-пам'ять, вогнегасник, чайник, респіратор (багаторазового використання), принтер...

Джерело: складено авторами на підставі даних [7]

Якщо програмне забезпечення не виділяється окремо в накладній, товарному чеку, рахунку та входить у вартість проданого токена (або флешки іншого типу), тоді варто такий предмет розглядати як МНМА, тому що токен (КЕП) відповідає таким критеріям:

- 1) по-перше, токен (КЕП) має матеріальну форму – це й сама мікросхема, корпус, світлові індикатори тощо, а також записана на нього програма;

- 2) по-друге, строк служби більший року (гарантія 24–36 місяців);
- 3) по-третє, програмне забезпечення (кваліфікований електронний підпис) становить невід'ємну частину від токена-флешки;
- 4) по-четверте, вартісну межу підприємство визначає самостійно у наказі про облікову політику [6]. Більшість підприємств, враховуючи норми підпункту 14.1.138 Податкового кодексу України, встановлюють межу у розмірі $\leq 20\,000$ грн [8].

Враховуючи вищезазначене, не може бути грубою помилкою будь-яке з прийнятих рішень при обліку токена (КЕП), оскільки це залежить від очікуваного терміну використання, вартості та багаторазовості у використанні. Тому при придбанні та обліку токена (КЕП) чи флешки відносимо їх майже одразу на витрати:

– МНМА – при введенні в експлуатацію, якщо метод амортизації використовується для них 50/50 або 100 % (у першому місяці експлуатації нараховуємо половинну або повну вартість токена як знос). Найкраще в цьому випадку використати метод 100 %. Амортизацію нараховуємо за рахунком 92 «Адміністративні витрати»;

– МШП – при видачі, тобто балансову вартість переданих в експлуатацію МШП показують за кредитом рахунку 22 з одночасним списанням на рахунки обліку витрат.

Наостанок погодимося з висновками Г. С. Кесарчук, М. В. Машики, які у своїй праці зазначили, що «... з метою вирішення вказаних проблем, доцільним було б введення окремого П(с)БО, де зазначалися б основні методологічні принципи формування в обліку інформації про малоцінні засоби, їх оцінка, визнання, класифікація, критерії віднесення, в тому числі вартісні, до того чи іншого виду активів з орієнтованим переліком предметів, при цьому норми бухгалтерського і податкового обліку повинні бути максимально наближені. Єдиний шлях вирішення всіх раніше поставлених проблемних питань з обліку МШП – формування єдиної, цілісної методології обліку» [3].

Висновки. Отже, рішення про те, чим є придбаний актив – МНМА чи МШП, має бути обґрунтованим, при цьому потрібно врахувати зазначені вище дані: наскільки буде зручно надалі обліковувати цей об'єкт та проводити його інвентаризацію; і вже залежно від цього рішення варто відображати токен (КЕП) в бухгалтерському обліку. Однак слід врахувати, що спірні питання в класифікації об'єктів можуть залишатися, а тому відповідь на питання: «Токен (КЕП) – це МШП чи МНМА?» – це справа бухгалтера, який завдяки своїм аналітичним здібностям, професійному судженню прийме правильне рішення. А ще – слід на законодавчому рівні закріпити, на який рахунок віднести токен (КЕП) та флешку, задля уникнення проблем та хибних дій у роботі.

Список використаних джерел

1. Китайчук Т. Г. Актуальні питання обліку малоцінних активів. *Економіка: реалії часу*: наук. журн. 2021. № 7. С. 16–20. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2021/5.pdf
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція Міністерства фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 15.11.2022).
3. Кесарчук Г. С., Машика М. В. Облік МШП: актуальні проблеми та шляхи вдосконалення. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. Вип. 1 (42). С. 223–227.
4. Куцик П. О., Шумило Р. Р. Визначення економічної суті швидкозношуваних та малоцінних необоротних предметів як передумова раціональної організації їх обліку і контролю. *Економічний аналіз*. 2010. № 6. С. 99–102.
5. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 602 с.
6. Облікова політика: навч. посіб. / [Савченко В. М., Пальчук О. В., Саловська Л. В. та ін.]; за ред. Г. М. Давидова. Київ: Знання, 2010. 479 с.
7. Онищенко В. Малоцінні швидкозношувані предмети (МШП). URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7581-malotsnn-shvidkoznoshuvan-predmeti-mshp>
8. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.11.2022).
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27 квіт. 2000 р. № 72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 15.11.2022).

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовт. 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 15.11.2022).
11. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05 жовт. 2017 р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 15.11.2022).
12. Шваб В. М. Проблеми обліку малоцінних необоротних матеріальних активів і малоцінних та швидкозношуваних предметів. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2010. № 1. С. 310–315.

References

1. Kytaychuk, T. G. (2021), "Current issues of low-value asset accounting", *Ekonomika: realii chasu: sci. j.*, No. 7, pp. 16–20, available at: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2021/5.pdf [in Ukrainian].
2. "Instruction on the application of the Chart of Accounts for the accounting of assets, capital, liabilities and economic transactions of enterprises and organizations" (1999): Instruction of the Ministry of Finance of Ukraine dated Nov. 30, No. 291, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (accessed: Nov. 11, 2022) [in Ukrainian].
3. Kesarchuk, G. S., Mashyka, M. V. (2014), "Accounting of SMEs: Current problems and ways of improvement", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, Iss. 1 (42), pp. 223–227 [in Ukrainian].
4. Kutsyk, P. O., Shumylo, R. R. (2010), "Determination of economic essence of perishable and low-value non-tradable items as a prerequisite for the rational organization of their accounting and control", *Ekonomichnyi analiz*, No. 6, pp. 99–102 [in Ukrainian].
5. Makarenko, A. P., Melikhova, T. O., Podmeshalska, Yu. V., Chakalova, N. S. (2018), *Accounting: textbook*, ZDIA, Zaporizhzhia, 602 p. [in Ukrainian].
6. Savchenko, V. M., Palchuk, O. V., Salovska, L. V. et al. (2010), *Accounting policy: manual*, H. M. Davydov (Ed.), Znannia, Kyiv, 479 p. [in Ukrainian].
7. Onishchenko, V., "Low-value perishable items (MSHP)", available at: <https://www.golovbukh.ua/article/7581-malotsnn-shvidkoznoswanan-predmeti-mshp> [in Ukrainian].
8. "Tax Code of Ukraine" (2010): Law of Ukraine dated Dec. 2, No. 2755-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (accessed: Nov. 15, 2022) [in Ukrainian].
9. "Provisions (standard) of accounting 7 "Fixed assets" (2000): Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated Apr. 27, No. 72, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (accessed: Nov. 15, 2022) [in Ukrainian].
10. "Provisions (standard) of accounting 9 "Inventories" (1999): Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated Oct. 20, No. 246, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (accessed: Nov. 15, 2022) [in Ukrainian].
11. "On electronic trust services" (2017): Law of Ukraine dated Oct. 5, No. 2155-VIII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (accessed: Nov. 15, 2022) [in Ukrainian].
12. Shvab, V. M. (2010), "Problems of accounting for low-value non-current material assets and low-value and perishable items", *Visnyk Zhytomyrskoho natsionalnoho ahroekolohichnoho universytetu*, No. 1, pp. 310–315 [in Ukrainian].

V. O. Gavrylenko, V. V. Pasenko, Ya. V. Pavelko

PROBLEMS AND APPROACHES TO RECOGNITION OF TOKENS AND FLASH DRIVES IN ACCOUNTING

The article examines the main problems and approaches to recognition of tokens (QES) in accounting in modern conditions. The interpretation of low-value non-current material assets (LVNCMA) and low-value and perishable items (LVPI) in the regulatory and legal framework of Ukraine has been studied. The main criteria for the division of low-value assets into low-value non-current material assets and low-value and perishable items are presented, and the necessity of improvement of the legislative and regulatory framework for accounting of low-value and perishable items is substantiated.

The decision about what the acquired asset is – LVNCMA or LVPI – should be justified, while taking into account the data, how much it will be convenient to record this object and carry out its inventory in the future, and already depending on this decision to display the token (QES) in accounting. But it should be taken into account that controversial issues in the classification of objects may remain, and therefore the answer to the question: "Is Token (QES) an LVPI or LVNCMA?" is a matter for an accountant who,

thanks to his analytical abilities and professional judgment, will make the right decision. And also, it should be fixed at the legislative level to which account the token (QES) and flash drive should be assigned, in order to avoid problems and wrong actions in the work. We agree with the conclusions of G. S. Kesarchuk, M. V. Mashyka, who noted in their work that "... in order to solve the specified problems, it would be appropriate to introduce a separate P(s)BO, which would specify the main methodological principles of forming information on low-value assets in the accounting, their evaluation, recognition, classification, criteria for assignment, including cost, to one or another type of assets with an oriented list of items, while accounting and tax accounting standards should be as close as possible. The only way to solve all the previously raised problematic issues of LVPIs accounting is the formation of a single, integral accounting methodology".

Keywords: *assets, qualified electronic signature (QES), low-value non-current material assets, low-value and perishable items, token, flash drive.*

Стаття надійшла до редакції 16.11.2022

DOI 10.24025/2306-4420.67.2022.278774

Гавриленко В. О., д-р екон. наук, професор кафедри обліку, аналізу і оподаткування, Черкаський державний технологічний університет

e-mail: vali4ka14@ukr.net

ORCID 0000-0003-4463-1296

Gavrylenko V. O., Doctor of Economics, Professor at the Department of Accounting, Analysis and Taxation, Cherkasy State Technological University

Пасенко В. В., канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аналізу і оподаткування, Черкаський державний технологічний університет

e-mail: lika-700@ukr.net

Pasenko V. V., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor at the Department of Accounting, Analysis and Taxation, Cherkasy State Technological University

Павелко Я. В., здобувач вищої освіти факультету економіки та управління, Черкаський державний технологічний університет

e-mail: Yoanna_V@i.ua

Pavelko Ya. V., Graduate of the Faculty of Economics and Management, Cherkasy State Technological University